

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของจังหวัดนครราชสีมา

Development guidelines for sustainable Tourism

in Nakhon Ratchasima Province

ภุริต รัชตะภูวินทร์¹, พยอ ม ธรรมบุตร²

Bhurit Rachataphuwin¹, Phayom Thambut²

นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาการจัดการการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยพะเยา

Email: bhurit@thai-otsuka.co.th

ABSTRACT

This research aimed to 1) study tourism resources of Nakhon Ratchasima Province 2) conduct the internal and external SWOT analysis for the development of sustainable tourism of Nakhon Ratchasima Province 3) guideline for developing integrated sustainable tourism in Nakhon Ratchasima Province. In this study, the researcher used Qualitative Research together with Field Research by Community Study tools, Tourism Resources Audit, and In-depth Interview. The sample population totals 25, who come from government, private sectors and population in the tourism area. According to the research findings, it was found that 1) the first outstanding tourism natural resources of Nakhon Ratchasima Province is Khao-Yai National Park, cultural tourism resources is Phimai Historical Park, the resources of festivals, art, and cultures of tourism in Nakhon Ratchasima Province are football and volleyball match, tourism activity resources is Agro – tourism and the tourism resources in service sectors are hotels and resorts 2) In Terms of SWOT Analysis for developing integrated sustainable tourism in Nakhon Ratchasima Province, it was found that the strength for developing tourism in Nakhon Ratchasima is the location which is not far away from Bangkok and variety of tourism resources such as Natural, Historical, and Cultural Tourism. Meanwhile, the opinion over the weakness for developing tourism in Nakhon Ratchasima Province is The lack of good marketing strategy especially attraction promotional plan. The opportunity in developing tourism in Nakhon Ratchasima Province is that the province is hub of mega logistic projects. The threats in developing tourism in Nakhon Ratchasima Province is insufficiency in budget allocation for supporting tourism from government 3) the research would like to propose the guidelines for developing integrated sustainable tourism in Nakhon Ratchasima Province, suggesting the participation of the four stakeholders: public and private sector, community and tourist as well as the integration of the environmental, economic, social, cultural and spiritual aspects of the sustainable development of Nakhon Ratchasima Province.

Keyword: Guidelines for developing tourism, integrated sustainable tourism in Nakhon Ratchasima Province

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทรัพยากรการท่องเที่ยวของจังหวัดนครราชสีมา ประการที่สอง เพื่อวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดนครราชสีมา และประการที่สาม เพื่อสร้างแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดนครราชสีมา โดยใช้เทคนิคการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) จากการเก็บรวบรวมข้อมูลขั้นต้นหรือข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary) เก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม (Field Research) โดยใช้แบบการตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยว (Tourism Resource Audit) และเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In Depth) เป็นรายบุคคล โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ร่วมกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) กับกลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย ตัวแทนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของจังหวัดนครราชสีมา จากภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว ทั้งระดับผู้บริหารและระดับผู้ปฏิบัติการ จำนวน 25 คน ผลการวิจัยพบว่าทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีความโดดเด่นของจังหวัดนครราชสีมาที่นึกถึงเป็นอันดับแรก ทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ทรัพยากรวัฒนธรรม ได้แก่ อุทยานประวัติศาสตร์พิมาย ทรัพยากรมหกรรม เทศกาล และงานประเพณี ได้แก่ มหกรรมกีฬาแข่งขันฟุตบอลและวอลเลย์บอล ทรัพยากรกิจกรรม ได้แก่ ท่องเที่ยวเชิงเกษตร ทรัพยากรบริการ ได้แก่ โรงแรม และรีสอร์ท 2) การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของจังหวัดนครราชสีมา พบว่าจุดแข็ง คือ ที่ตั้งของจังหวัดนครราชสีมาไม่ห่างจากกรุงเทพมหานคร อีกทั้งมีความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม จุดอ่อน คือ ขาดยุทธศาสตร์ด้านการตลาดที่ดี โดยเฉพาะด้านการประชาสัมพันธ์สถานที่ท่องเที่ยว โอกาส คือ การที่จังหวัดนครราชสีมาเป็นพื้นที่ของโครงการด้านระบบโลจิสติกส์ที่สำคัญของประเทศ อุปสรรค คือ งบประมาณจัดสรรสำหรับการส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวไม่เพียงพอ 3) แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในจังหวัดนครราชสีมา อันเกิดจากการมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน โดยมีการบูรณาการมิติ ทั้ง 4 ด้าน อันได้แก่ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านวัฒนธรรม และจิตใจ เพื่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในจังหวัดนครราชสีมา

คำสำคัญ : แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จังหวัดนครราชสีมา

บทนำ สำคัญ โดยเฉพาะข้อผูกพันในการเป็นประชาคมอาเซียน
อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อการพัฒนา (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
เศรษฐกิจของประเทศเป็นอย่างมาก เนื่องจากสามารถ แห่งชาติ, 2555, หน้า 72-74) ซึ่งเป็นโอกาสหนึ่งในการ
กระตุ้นให้เกิดการลงทุน การผลิตสินค้าและบริการต่าง ๆ พัฒนาประเทศ โดยเฉพาะด้านการท่องเที่ยว ดังนั้น แต่
อันเป็นการช่วยสร้างงานและกระจายรายได้ไปสู่ทุกระดับ ละจังหวัดในประเทศไทยจึงจำเป็นต้องมีแนวทางในการ
อาชีพ (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548) จากการพัฒนาใน พัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับจังหวัด
ระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ตลอดจนการเตรียมความพร้อมสำหรับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของ
ประเทศไทยต้องเผชิญกับกระแสการเปลี่ยนแปลงครั้ง กกับการท่องเที่ยวในทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน

และภาคประชาชน ให้สามารถปรับตัวและพร้อมรับมือ จากผลกระทบอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่าง เหมาะสม โดยอยู่บนพื้นฐานของการมีส่วนร่วม สามารถ สร้างความพึงพอใจ และความประทับใจให้กับ นักท่องเที่ยวที่มาเยือนจังหวัดได้อย่างดี

นครราชสีมา หรือ “โคราช” เป็นจังหวัดที่มี อาณาเขตมากที่สุดซึ่งตั้งอยู่บนที่ราบสูงโคราช (The Khorat Plateau) เป็นเมืองศูนย์กลางเศรษฐกิจการค้าที่สำคัญของภาคอีสานตอนล่างหรืออีสานใต้ เปรียบเสมือนประตูสู่ภาคอีสาน อยู่ห่างจาก กรุงเทพมหานคร ประมาณ 259 กิโลเมตร และเป็นเมือง ขนาดใหญ่ที่อุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ หลากหลาย (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2555, สื่อ ออนไลน์) อาทิ ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ประเพณี ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางด้านกิจกรรม และทรัพยากร การท่องเที่ยวทางด้านบริการ มีชนบทรอบนิคม ประเพณีที่มีเอกลักษณ์ รวมทั้งสำเนียงภาษาพูดที่ต่าง จากคนอีสานอย่างชัดเจน จึงทำให้การท่องเที่ยวของ จังหวัดนครราชสีมาโดดเด่น มีเจริญเติบโตเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและ ชาวต่างชาติให้เข้ามาเยือนเพิ่มจำนวนมากขึ้นทุกปี (จังหวัดนครราชสีมา, 2557, สื่อออนไลน์) ดังนั้น เพื่อ ความพร้อมและเกิดความยั่งยืนทางการท่องเที่ยว ของจังหวัดนครราชสีมาภายหลังประเทศไทยกลายเป็น หนึ่งในประชาคมอาเซียน จึงควรมีแนวทางในการ พัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อสร้างความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน ให้กับจังหวัด อันเกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วน เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และ ภาคประชาชน โดยมีการบูรณาการมิติทั้ง 4 ด้าน อัน ได้แก่ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้าน เศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านวัฒนธรรม ผู้วิจัยจึงสนใจ ศึกษาทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวของจังหวัด นครราชสีมา ตลอดจนศึกษาจุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส

และอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของ จังหวัดนครราชสีมา เพื่อสร้างเป็นแนวทางการ พัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของจังหวัดนครราชสีมา (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ, 2555, หน้า 72-74)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทรัพยากรการท่องเที่ยวของจังหวัด นครราชสีมา
2. เพื่อวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัด นครราชสีมา
3. เพื่อสร้างแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ของจังหวัดนครราชสีมา

สมมติฐานการวิจัย

ผลการศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวของจังหวัด นครราชสีมาสามารถพัฒนาเป็นแนวทางการพัฒนา การท่องเที่ยวของจังหวัดได้

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้ให้ข้อมูลหลักที่เกี่ยวข้องกับการได้มาซึ่งข้อมูลของ ศักยภาพชุมชน เช่น ผู้นำชุมชน ทั้งที่เป็นทางการและไม่ เป็นทางการ ผู้อาวุโสหรือผู้ที่คุ้นเคยและอาศัยอยู่ใน ชุมชนมาเป็นเวลานาน ผู้มีภูมิปัญญาท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ องค์กรภาครัฐ และสมาชิกในชุมชนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดย ผู้วิจัยใช้วิธีการโดยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In Depth) เป็นรายบุคคล กับกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 25 คน ดังนี้

1. เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เจ้าหน้าที่สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด นครราชสีมา เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐที่สามารถให้ข้อมูลได้อย่างครบถ้วน
2. ภาคเอกชน ผู้ประกอบธุรกิจด้านการบริการ การท่องเที่ยว ได้แก่ ผู้ประกอบการร้านอาหาร

ผู้ประกอบการบริษัทนำเที่ยว ผู้ประกอบการที่พักอาศัย และผู้ประกอบการด้านคมนาคม

3. ประชาชนท้องถิ่น คือ ผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตที่เป็น บริเวณที่ตั้งแหล่งท่องเที่ยวสำคัญของชุมชน

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้เทคนิคการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลขั้นต้นหรือข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยการศึกษาจากเอกสาร แผนที่ บทสัมภาษณ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อได้มาซึ่งแนวคิด ทฤษฎี รวมถึงข้อมูลด้านการท่องเที่ยว สถานที่ท่องเที่ยว และ ประเด็นในการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัด นครราชสีมา

2. เก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม (Field Research)

2.1. ผู้วิจัยลงพื้นที่จังหวัดนครราชสีมาเพื่อทำการศึกษา และตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยวในจังหวัด นครราชสีมา โดยใช้แบบการตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยว (Tourism Resource Audit) ของสถาบัน พัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2.2. เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In Depth) เป็น รายบุคคล โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ประกอบด้วย ตัวแทนผู้ที่มีส่วน เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของจังหวัดนครราชสีมา จาก ภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว ทั้งระดับผู้บริหารและระดับผู้ปฏิบัติกร่วมกับการวิจัย เชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) กับกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 25 คน

3. ทำการตรวจสอบสภาพแวดล้อมภายใน (Internal Environment) และสภาพแวดล้อมภายนอก (External Environment) ร่วมกับผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน เพื่อหาจุดแข็ง จุดอ่อน

โอกาสและอุปสรรค ของการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของ จังหวัดนครราชสีมา ด้วยเทคนิค SWOT Analysis

4. สร้างข้อสรุปและยืนยันผลสรุป (Conclusion and Verification) ตามวิธีการแบบอุปนัย (Induction) และ เพื่อให้บทสรุปมีความน่าเชื่อถือ ผู้วิจัยตรวจสอบอีกครั้ง หนึ่ง ด้วยการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) โดย นำผลสรุปวิจัยไปตรวจสอบความถูกต้องกับผู้ให้ ข้อมูล ตรวจสอบความแตกต่าง และคล้ายคลึงของความ คิดเห็นของแต่ละผู้ให้ข้อมูล

5. นำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และ เขียนเป็นแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของ จังหวัดนครราชสีมา

6. จัดประชุมกลุ่มย่อยสำหรับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการ จัดการการท่องเที่ยวของจังหวัดนครราชสีมา เพื่อร่วม พิจารณาร่างแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ของจังหวัดนครราชสีมา

7. เขียนรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

สรุปผลการวิจัย

1. ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวของจังหวัดนครราชสีมา สามารถแบ่งได้ดังต่อไปนี้

1.1. ทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ เขาแผงม้า วังน้ำเขียว น้ำตกเหวสุวัต น้ำตกเหวนรก น้ำตกผากล้วยไม้ น้ำตกผากรองแก้ว เขื่อนลำตะคอง เขื่อนลำพระเพลิง (สำนักงานจังหวัดนครราชสีมา กลุ่ม งานยุทธศาสตร์การพัฒนารัฐวิสาหกิจ, 2560)

1.2. ทรัพยากรวัฒนธรรม ได้แก่ อุทยานประวัติศาสตร์พิมาย ปราสาทหินพนมวัน แหล่งโบราณคดีบ้านปราสาท หมู่บ้านเครื่องปั้นดินเผาด่านเกวียน วัดศาลาลอย วัด บ้านไร่ วิหารหลวงปู่โต หมู่บ้านทอผ้าไหมปักธงชัย ชนมจีนบ้านประโดก ผักไหมโคราช เพลงโคราช (สำนักงานจังหวัดนครราชสีมา กลุ่มงานยุทธศาสตร์การ พัฒนารัฐวิสาหกิจ, 2560)

1.3. ทรัพยากรมหกรรม เทศกาล และงานประเพณี ได้แก่ มหกรรมกีฬาแข่งขันฟุตบอล วอลเลย์บอล

จักรยาน เติ่น-วัง มิณิมาธาธอน งานฉลองวันแห่งชัยชนะ
ท้าวสุรนารี เทศกาลเที่ยวพิมายและแข่งขันเรือยาว
ประเพณี งานวันผ้าไหมและของดีเมืองปักธงชัย เทศกาล
เบญจมาศบานในม่านหมอก ประเพณีแห่เทียนพรรษา
งานวิสาขบูชา-พุทธบารมี มหกรรมดนตรีที่เขาดินใหญ่-วัง
น้ำเขียว ประเพณีกินเขาคั่วของดีเมืองสูงเนิน (สำนักงาน
จังหวัดนครราชสีมา กลุ่มงานยุทธศาสตร์การพัฒน
จังหวัด, 2560)

1.4.ทรัพยากรกิจกรรม ได้แก่ ท่องเที่ยวเชิงเกษตรฟาร์ม
โชคชัย ท่องเที่ยวเชิงเกษตรจิมป์ ทอมสัน ฟาร์ม โฮมส
เตย์บ้านปราสาท สวนน้ำ สวนสนุก สวนสัตว์ การ
ท่องเที่ยวเชิงผจญภัย กิจกรรมเดินป่าและส่องสัตว์ในเขต
อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่-เขาแผงม้า กิจกรรมชอปปี้ง
ห้างสรรพสินค้าชั้นนำ ตลาดเซฟวัน ไนต์บาซ่า อาร์เอ็น
ไนท์ ตลาดร้อยปีเมืองย่า กิจกรรมถ่ายภาพ 3 มิติ อาร์ต

ออฟโคราช (สำนักงานจังหวัดนครราชสีมา กลุ่มงาน
ยุทธศาสตร์การพัฒนจังหวัด, 2560)

1.5.ทรัพยากรบริการ ได้แก่ โรงแรม รีสอร์ท เกสต์เฮาส์
สถานที่จัดประชุม ร้านอาหารและภัตตาคาร ร้านค้า
จำหน่ายสินค้าที่ระลึกและของฝาก ห้างสรรพสินค้าชั้น
นำ โรงพยาบาลคลินิก ศูนย์ข้อมูลบริการนักท่องเที่ยว
ระบบสาธารณูปโภค ระบบการคมนาคม (สำนักงาน
จังหวัดนครราชสีมา กลุ่มงานยุทธศาสตร์การพัฒน
จังหวัด, 2560)

2).ผลการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และ
อุปสรรค ของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของ
จังหวัด
นครราชสีมา

จุดแข็ง	จุดอ่อน
<ol style="list-style-type: none"> ที่ตั้งใกล้เมืองหลวง กรุงเทพมหานคร แหล่งท่องเที่ยวมีความหลากหลายทั้งทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และแหล่งท่องเที่ยวเชิงผจญภัย ตลอดจนมีกิจกรรมการท่องเที่ยวให้เลือกมากมาย มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ มีเอกลักษณ์และวัฒนธรรมทางภาษาเฉพาะตัวอันเป็นอัตลักษณ์ของจังหวัด เป็นแหล่งเพาะปลูก และผลิตวัตถุดิบสินค้าทางการเกษตรที่สำคัญ มีโรงแรม ภัตตาคาร ร้านอาหาร และสปา ที่หลากหลาย มีโรงแรม และสถานที่จัดประชุมที่สามารถรองรับการจัดการประชุมใหญ่ๆ (MICE) ได้ มีศาสนสถานที่มีความสวยงาม และมีชื่อเสียง มีศูนย์การค้า ห้างสรรพสินค้า ตลาด และแหล่งซื้อสินค้าที่หลากหลาย มีศูนย์กีฬาที่ได้มาตรฐาน ครบวงจร 	<ol style="list-style-type: none"> ขาดยุทธศาสตร์ด้านการตลาดที่ดี โดยเฉพาะด้านการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวและเทศกาลประเพณีที่ขาดความต่อเนื่อง สนามบินอยู่ห่างไกลจากตัวเมือง และไม่ได้เปิดใช้งานตลอดเวลา ยังขาดมาตรฐานของร้านอาหาร และบริการที่เพียงพอ ขาดหน่วยงานที่คอยให้ข้อมูลกับนักท่องเที่ยวที่เพียงพอ ข้อทางเข้าถึงแหล่งข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยว และสถานที่ให้บริการยังไม่ทันสมัย และเหมาะสมกับนักท่องเที่ยวสมัยใหม่ บุคลากรที่มีความชำนาญด้านการท่องเที่ยวมีไม่เพียงพอ การเดินทางแหล่งท่องเที่ยวด้วยระบบขนส่งสาธารณะค่อนข้างลำบาก ประชาชนในพื้นที่ท่องเที่ยวไม่สามารถให้ข้อมูลกับนักท่องเที่ยวได้
โอกาส	อุปสรรค
<ol style="list-style-type: none"> ระบบโลจิสติกส์ เส้นทางรถไฟรางคู่ รถไฟความเร็วสูง และสนามบินแห่งใหม่ มีศักยภาพในการเพาะปลูกพืชทางการเกษตร อาทิ ข้าว ข้าวโพด มันสำปะหลัง เป็นพื้นที่ปลูกสัตว์ที่สำคัญ อาทิ โคเนื้อ โคนม สุกร ไก่แดง และ ม้า เป็นพื้นที่พัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรและการแปรรูปอาหารแบบครบวงจร (Food Valley) การเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ การเกษตร และวัฒนธรรมคอม การเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงกีฬา และเป็นเจ้าภาพในการจัดมหกรรมกีฬาต่างๆ การเป็นพื้นที่ร่วมชมรมทางอากาศร่วมกับนานาชาติ มีแหล่งท่องเที่ยวใหม่ๆ เกิดขึ้นมากมาย อาทิ สวนน้ำ ที่ริมน้ำจี่ร้านอาหาร และร้านกาแฟ แนวโน้มการท่องเที่ยวเชิงกีฬา และสุขภาพที่แพร่หลาย นโยบายจากภาครัฐที่เอื้อกระตุ้นเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวภายในประเทศ 	<ol style="list-style-type: none"> งบประมาณจัดสรรด้านการสนับสนุนการท่องเที่ยวไม่เพียงพอ ภาวะเศรษฐกิจที่มีความผันผวนทำให้นักท่องเที่ยวที่ควบคุมค่าใช้จ่าย ปัญหาภัยธรรมชาติ อาทิ ลมแล้ง และวาตภัย เสถียรภาพทางการเมืองทำให้ภาคส่วนขาดความเชื่อมั่น ทางด้านการลงทุน การย้ายฐานการผลิต และการลงทุนทางด้านการอุตสาหกรรม การบุกรุกพื้นที่ป่าสงวน ความเจริญก้าวหน้างานทำให้เยาวชนคนรุ่นใหม่ละทิ้ง วัฒนธรรม และประเพณีของท้องถิ่น หน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการท่องเที่ยวแต่ละหน่วยงานยังขาดการประสานงานร่วมกันที่ดี

1. แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดนครราชสีมา

จากการนำผลการสัมภาษณ์มาทำการวิเคราะห์ และสังเคราะห์ พบว่าผลการอภิปรายสรุปแต่ละภาคส่วน ประกอบด้วยภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนที่มี ส่วนได้ส่วนเสียต่อการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของ จังหวัดนครราชสีมา ดังนี้

ภาครัฐ ควรมีการกำหนดแผนพัฒนา พัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนโดยใช้ฐานข้อมูลจากการ สสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวของจังหวัด มีแนวทาง ปฏิบัติที่สอดคล้องและบูรณาการเป็นไปในทิศทาง เดียวกัน โดยอยู่บนพื้นฐานของความร่วมมือ และการ ประสานงานกันกับทุกภาคส่วนอย่างต่อเนื่อง ตัวอย่างเช่น การตลาดและการประชาสัมพันธ์ การท่องเที่ยวจังหวัดนครราชสีมา ไม่ควรทำเป็นครั้งคราวไป เมื่อจบงานหรือเทศกาลนั้น ๆ ก็จบไป แต่ต้องทำอย่างมี ความต่อเนื่อง นอกจากนี้เรื่องฐานข้อมูลการท่องเที่ยว จังหวัดนครราชสีมา ช่องทางการเข้าถึงสถานที่ท่องเที่ยว ข้อมูลที่พัก ร้านอาหาร และสินค้าที่ระลึก ควรมีการ สร้างเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชันรวบรวมข้อมูลด้านการ ท่องเที่ยวจังหวัดนครราชสีมาทั้งหมดไว้หนึ่งเดียว เพื่อให้ เกิดความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งส่วนใหญ่การ ท่องเที่ยวปัจจุบันนักท่องเที่ยวมักจะใช้วิธีการสืบหา ข้อมูลด้วยตนเอง

ภาคเอกชน ควรมีการรวมกลุ่มและสร้าง มาตรฐานเกี่ยวกับอาหารและบริการ โดยเฉพาะด้าน อาหารท้องถิ่น เช่น ผัดหมี่โคราช ควรมีการกำหนด มาตรฐาน หรือสูตรการทำที่ถูกต้อง อีกทั้งการกำหนด ราคาค่าบริการจ้างทั้งจักรยานยนต์ และแท็กซี่บริการ ภายในตัวเมืองที่ไม่ได้มาตรฐาน

ภาคประชาชน ได้แก่ประชาชนในพื้นที่ท่องเที่ยว ควรมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการพัฒนา และ โครงการที่ต้องการนำมาพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเพื่อให้ เหมาะสม ตรงกับความต้องการของพื้นที่นั้นๆ ตลอดจน

มีความรู้ และสามารถถ่ายทอดเรื่องราวในสถานที่ ท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยวได้ อีกทั้งมีความเป็นเจ้าบ้าน ที่ดี สามารถเป็นหูเป็นตาให้กับเจ้าหน้าที่เพื่อดูแลด้าน ความปลอดภัย หรือให้ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวอย่าง ถูกต้องให้แก่ักท่องเที่ยวได้

จากผลการอภิปรายสรุปความคิดเห็น ปัจจัย สำคัญ 5 ประการ เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาการ ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดนครราชสีมา ดัง รายละเอียดต่อไปนี้

1. แนวทางด้านการพัฒนาทรัพยากรการ ท่องเที่ยว จากการตรวจสอบทรัพยากรการท่องเที่ยว ของจังหวัดนครราชสีมาพบว่า จังหวัดนครราชสีมา มี ความหลากหลายทางด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ทั้ง ด้านธรรมชาติ วัฒนธรรม มหกรรม กิจกรรม และ บริการ ซึ่งล้วนแล้วแต่มีความโดดเด่น และมีเอกลักษณ์ จึงทำให้จังหวัดนครราชสีมาเหมาะแก่การพัฒนาให้เป็น แหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ตามแผนปฏิบัติการ 21 (Agenda 21) (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2542) ซึ่งเป็นแผนแม่บทของโลกเพื่อการ ดำเนินงานให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนใน 3 มิติ อัน ประกอบด้วย สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคม โดย หลักการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนสามารถส่งผลดีแก่ ชุมชนที่นำไปปฏิบัติในด้านการเสริมสร้างเศรษฐกิจ ให้กับชุมชน ความเข้มแข็งของคนในชุมชน การมีแผนเพื่อ รองรับผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อม และ คุณภาพชีวิตที่ดีของคนในชุมชน สามารถพึ่งพาตนเองได้ และเป็นการวางแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนส่งผลให้เกิด ประโยชน์ในระยะยาว

2. แนวทางการพัฒนากลุ่มนักท่องเที่ยว การ ท่องเที่ยวสมัยใหม่นักท่องเที่ยวนิยมใช้ระบบอินเทอร์เน็ต และอุปกรณ์สื่อสาร คอมพิวเตอร์ และโทรศัพท์มือถือ ในการหาข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยว พร้อมจัดการวางแผนการ

ท่องเที่ยวด้วยตนเอง ดังนั้น การที่จะได้กลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ จังหวัดควรมีการจัดการเรื่องระบบข้อมูลของสถานที่ท่องเที่ยว พร้อมทั้งแสดงข้อกำหนดหรือคู่มือในการปฏิบัติตัวของนักท่องเที่ยวสำหรับการเข้าเยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยวแต่ละแหล่ง โดยช่องทางเข้าถึงข้อมูลนั้นควรมีความทันสมัยและเหมาะสมกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวสมัยใหม่ เช่น การสร้างแอปพลิเคชันบนโทรศัพท์มือถือ เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยวในแต่ละแหล่ง รวมถึงข้อแนะนำในการปฏิบัติตัว ซึ่งเป็นการคัดเลือกนักท่องเที่ยววิธีหนึ่ง เพราะนักท่องเที่ยวได้รับทราบข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยว และยอมรับด้านการปฏิบัติตัวที่ถูกต้องและเหมาะสมสำหรับการมาเยือน จึงได้ตัดสินใจมา ดังนั้น ช่องทางในการสื่อสารกับนักท่องเที่ยวจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะได้กลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ

3. แนวทางการพัฒนากลุ่มธุรกิจการท่องเที่ยว กลุ่มธุรกิจด้านการท่องเที่ยวส่วนใหญ่มักจะมองเรื่องการตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวเป็นหลัก จนบางครั้งอาจมองข้ามในเรื่องขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวของพื้นที่ และผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นกับพื้นที่ เช่น การเปลี่ยนแปลงทรัพยากรการท่องเที่ยวของพื้นที่โดยมิได้คำนึงถึงผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อม หรือวิถีชีวิตของคนในชุมชนภายหลังการตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ดังนั้น กลุ่มธุรกิจการท่องเที่ยวจึงควรคำนึงถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อพื้นที่ที่ท่องเที่ยวนั้น โดยให้ความสำคัญในเรื่องของการคงความเป็นอัตลักษณ์ของพื้นที่ที่ท่องเที่ยวนั้น ควบคู่กับการรักษาสภาพแวดล้อม มีวิธีการจัดการปัญหาทางด้านมลพิษและของเสีย หรือผลกระทบอันเกิดจากการบริการได้อย่างเหมาะสม ตลอดจนคำนึงถึงคุณภาพชีวิต และประโยชน์ที่คนในชุมชนจะได้รับจากการดำเนินธุรกิจท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืนทางธุรกิจ

4. แนวทางการพัฒนาชุมชนที่มีแหล่งท่องเที่ยว คนในชุมชนแต่ละแห่งควรมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวด้วยตนเอง โดยคำนึงถึงความสามารถของธรรมชาติ ชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม ตลอดจนวิถีชีวิตที่มีต่อการท่องเที่ยว และต้องให้ประชาชนในชุมชนได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยวอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน การปลูกฝังให้เกิดความรัก ความภาคภูมิใจในทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่น สามารถเล่าความเป็นมา และความสำคัญของสถานที่ท่องเที่ยวนั้นแก่นักท่องเที่ยวได้อย่างถูกต้อง พร้อมเป็นเจ้าภาพที่ดี ร่วมมือกับหน่วยงานรัฐในการเป็นหูเป็นตา สอดส่องเรื่องความปลอดภัย ไม่เอาเปรียบนักท่องเที่ยว ตลอดจนสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวที่มาเยือน

5. แนวทางการสนับสนุนทางด้านวิชาการและสถาบันการศึกษาให้มีส่วนร่วมในการพัฒนา การส่งเสริมและสนับสนุนให้สถาบันการศึกษาและนักวิชาการเข้ามามีส่วนร่วมในการนำความรู้ทางวิชาการ หรือความรู้ที่เป็นสากลมาใช้เพื่อยกระดับภูมิปัญญาของท้องถิ่นสู่ระดับสากล หากทรัพยากรการท่องเที่ยวในชุมชนได้รับความสนใจจากนักวิชาการในการเข้ามาศึกษาและค้นคว้าในพื้นที่มากเท่าใด คนในชุมชน นักท่องเที่ยว และกลุ่มธุรกิจท่องเที่ยวก็ยิ่งเล็งเห็นถึงความสำคัญมากยิ่งขึ้น รวมถึงการที่ชุมชนจะได้รับประโยชน์จากบทบาทที่นักวิชาการเข้ามาศึกษาในชุมชน ทั้งด้านการประสานงานกับหน่วยงานเพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หรือบทบาทการเป็นวิทยากรในการให้ความรู้แก่ชุมชน ซึ่งเหล่านี้ล้วนนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของจังหวัดนครราชสีมาทั้งสิ้น

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งได้ศึกษาทรัพยากรทางการท่องเที่ยวของจังหวัดนครราชสีมา

ตลอดจนผลการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของจังหวัดนครราชสีมา จากตัวแทนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ การท่องเที่ยวจังหวัดนครราชสีมา ทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน รวมถึงผู้มีส่วนได้เสียใน การท่องเที่ยวจังหวัดนครราชสีมา จากการสังเคราะห์ผล ที่ได้จากการวิจัย พบว่าจังหวัดนครราชสีมา มีความโดดเด่นและอุดมสมบูรณ์ทางด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากร วัฒนธรรม ทรัพยากรมหกรรม เทศกาล และงาน ประเพณี ทรัพยากรกิจกรรม และทรัพยากรบริการ โดยจุดแข็งของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของ จังหวัดนครราชสีมา พบว่า จุดที่ตั้งของจังหวัด นครราชสีมาไม่ไกลจากกรุงเทพมหานคร ทำให้มีความ สะดวกและประหยัดเวลาในการเดินทางมาท่องเที่ยว อีกทั้งมีความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยวทั้งทาง ธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยวเชิง เกษตร และแหล่งท่องเที่ยวเชิงผจญภัย (อิสระพงษ์ พล ธานี, 2553) ตลอดจนมีกิจกรรมการท่องเที่ยวให้เลือก มากมาย โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติมีความ อุดมสมบูรณ์ มีเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะทางภาษา พื้นที่เป็นแหล่งเพาะปลูก และผลิต วัตถุดิบสินค้าทางการเกษตรที่สำคัญ (สำนักงานจังหวัด นครราชสีมา กลุ่มงานยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด, (2560) เป็นพื้นที่ต้นแบบสำหรับการมาศึกษาดูงานได้ เป็นอย่างดี มีโรงแรม ภัตตาคาร ร้านอาหาร และสปา ที่ หลากหลาย และสามารถรองรับการจัดการประชุม ใหญ่ๆ (MICE) ได้ มีศาสนสถานที่มีความสวยงาม และมีชื่อเสียง มีศูนย์การค้า ห้างสรรพสินค้า ตลาด และ แหล่งช้อปปิ้งที่หลากหลาย และมีศูนย์กีฬาที่ได้มาตรฐาน ครบวงจร (สำนักงานจังหวัดนครราชสีมา กลุ่มงาน ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด, 2560)

จุดอ่อนของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่าง ยั่งยืนของจังหวัดนครราชสีมา พบว่าขาดยุทธศาสตร์ด้าน

การตลาดที่ดี (สำนักงานจังหวัดนครราชสีมา กลุ่มงาน ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด, 2555) โดยเฉพาะด้าน การประชาสัมพันธ์สำหรับแหล่งท่องเที่ยว เทศกาล และ ประเพณีของจังหวัด การใช้ประโยชน์ของสนามบิน จังหวัดนครราชสีมาที่ยังไม่เต็มศักยภาพ เนื่องจากตั้งอยู่ ห่างไกลจากตัวเมือง และไม่ได้เปิดใช้งานตลอดเวลา มาตรฐานของร้านอาหาร และการบริการยังไม่เพียงพอ (อิสระพงษ์ พลธานี, 2553) ช่องทางเข้าถึงแหล่งข้อมูล สถานที่ท่องเที่ยว และสถานที่ให้บริการยังไม่ทันสมัยกับ พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวสมัยใหม่ การ เข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวด้วยระบบขนส่งสาธารณะค่อนข้าง ลำบาก (อโนชา พลทองมาก, 2553) ขาดบุคลากรที่มี ความชำนาญด้านการท่องเที่ยว (สำนักงานจังหวัด นครราชสีมา กลุ่มงานยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด, 2560) และศูนย์ให้ข้อมูลการท่องเที่ยวกับนักท่องเที่ยว รวมถึงประชาชนในพื้นที่ท่องเที่ยวไม่สามารถให้ข้อมูลกับ นักท่องเที่ยวได้ (อิสระพงษ์ พลธานี, 2553)

โอกาสของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่าง ยั่งยืนของจังหวัดนครราชสีมา พบว่าจังหวัดนครราชสีมา เป็นพื้นที่ของโครงการด้านระบบโลจิสติกส์ที่สำคัญของ ประเทศ อาทิ เส้นทางรถไฟรางคู่ รถไฟความเร็วสูง และ สนามบินแห่งใหม่ (สำนักงานจังหวัดนครราชสีมา กลุ่ม งานยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด, 2560) เป็นจังหวัดมี ศักยภาพในการเพาะปลูกพืชพรรณทางการเกษตร และ ปศุสัตว์ที่สำคัญ อีกทั้งยังเป็นพื้นที่พัฒนาอุตสาหกรรม เกษตรและการแปรรูปอาหารแบบครบวงจร (Food Valley) เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ การเกษตร และวัฒนธรรมหอม ศูนย์กลางการท่องเที่ยว เชิงกีฬา และเป็นเจ้าภาพในการจัดมหกรรมกีฬาต่าง ๆ สอดคล้องกับแนวโน้มการท่องเที่ยวเชิงกีฬาที่เข้ามา มี บทบาทอย่างมากในด้านการท่องเที่ยว การเป็นพื้นที่ร่วม ชื่อมรดกทางอากาศร่วมกับนานาชาติ และการเป็นมหา นครแห่งอีสานทำให้มีการลงทุนทางด้านต่าง ๆ ตลอดจน มีแหล่งท่องเที่ยวใหม่ๆ เกิดขึ้นมากมาย

อุปสรรคของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของ จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ปัญหาด้านการจัดสรรงบประมาณเพื่อการสนับสนุนด้านการท่องเที่ยวจังหวัด ไม่เพียงพอ (มณีวรรณ พุทธานิธิ, 2548) ตลอดจนหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการท่องเที่ยวแต่ละหน่วยงาน ยังขาดความร่วมมืออย่างมีประสิทธิภาพ ปัจจุบันภาวะ เศรษฐกิจที่มีความผันผวนส่งผลให้นักท่องเที่ยวมีการ ควบคุมเรื่องค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวรวมถึงเสถียรภาพ การเดินทางของประเทศไทยทำให้ทุกภาคส่วนขาดความ เชื่อมมั่นในการลงทุน (กอบกาญจน์ วัฒนวรางกูร, 2559) เกิดการย้ายฐานการผลิต และการลงทุนทางด้าน อุตสาหกรรมไปยังประเทศเพื่อนบ้าน (สำนักงานจังหวัด นครราชสีมา กลุ่มงานยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด, 2560) ปัญหาภัยธรรมชาติ อาทิ ภัยแล้ง และวาตภัยที่ ทวีความรุนแรงที่ทวีความรุนแรงและไม่สามารถควบคุม ได้ ปัญหาด้านการบุกรุกพื้นที่ป่าสงวน และปัญหาด้าน ความเจริญก้าวหน้าจนทำให้เยาวชนคนรุ่นใหม่ละทิ้ง วัฒนธรรม และประเพณีของท้องถิ่น (อิสระพงษ์ พลธานี , 2553)

ดังนั้น จากการสังเคราะห์ผลที่ได้จากการวิจัย ผู้วิจัยจึง ขอเสนอแนวทาง 5 ประการเพื่อกำหนดแนวทางการ พัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของจังหวัดนครราชสีมา 1) แนวทางด้าน การพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว 2) แนว ทางการพัฒนาภูมิทัศน์การท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ 3) แนว ทางการพัฒนาภูมิทัศน์การท่องเที่ยว 4) แนวทางการ พัฒนาชุมชนที่มีแหล่งท่องเที่ยว และ 5) แนวทางการ สนับสนุนทางด้านวิชาการและสถาบันการศึกษาให้มีส่วน ร่วมในการพัฒนา

ข้อเสนอแนะ

1. ภาครัฐควรให้การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน และผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย รวมถึงด้านงบประมาณเพื่อ ขับเคลื่อนให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม
2. ภาครัฐควรจัดทำแผนยุทธศาสตร์แบบบูรณาการ เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของจังหวัดนครราชสีมา โดยร่วมมือกับภาคเอกชน ภาคประชาชน และนักท่องเที่ยว เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของทางจังหวัดอย่าง ยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2555). **แผนการส่งเสริมตลาดการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ปี 2560.** (ออนไลน์). สืบค้นเมื่อ 5 มิถุนายน 2560, จาก <http://www.TatreviewMagazine.com/web /menu-read-tat/menu-2016/menu-42016/745-42016-th2560>
- กอบกาญจน์ วัฒนวรางกูร. (2559). **นิตยสารหอการค้าจังหวัดนครราชสีมา.** (19 สิงหาคม 2559). **“กอบกาญจน์” รมต.ท่องเที่ยวฯ แนะนำ “โคราชต้องรู้จักเล่าเรื่องว่ามีอะไรดีกว่าคนอื่นยังงี้”** ดันเมืองท่องเที่ยว. สืบค้นเมื่อ 20 กรกฎาคม 2560, จาก <http://www.koratstartup.com/industry-tourism-korat/>
- จังหวัดนครราชสีมา. (2557). **แผนพัฒนาจังหวัดนครราชสีมา ระยะ 4 ปี (พ.ศ. 2558-2561).** สืบค้นเมื่อ 4 สิงหาคม 2557, จาก <http://www.nakhonratchasima.go.th/korat2528/>
- นิภารัตน์ สายประเสริฐ. (2553). **รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ตำบลห้วยสัตว์ใหญ่ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์.** วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยแม่โจ้, เชียงใหม่.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). **การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน.** กรุงเทพมหานคร: เพรส แอนด์ ดีไซน์.

พยอม ธรรมบุตร. (2546). **แบบการตรวจสอบทรัพยากรท่องเที่ยว**. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยว

เชิงอนุรักษ์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

_____ (2546). **แบบรายการตรวจสอบการศึกษาชุมชน**. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยว

เชิงอนุรักษ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

_____ (2546). **เอกสารประกอบการเรียนการสอนหลักการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์**. กรุงเทพมหานคร:

สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ภาดาวิดา รังสี. (2550). **ความร่วมมือระหว่างองค์การภาครัฐ เอกชน และชุมชนในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว**

เชิงอนุรักษ์กรณีศึกษา บ้านแม่กำปอง กิ่งอำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ ปร.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

มณีวรรณ พุทเสถียร. (2548). **ความต้องการของประชากรท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์**

อย่างยั่งยืนในอำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ วท.ม., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน. (2554). **CBTมีมิติ พื้นที่ทางสังคมของชุมชนในการกำหนดทิศทางการท่องเที่ยว**

สร้างการเรียนรู้ระหว่างเจ้าของบ้านกับผู้มาเยือน. (พิมพ์ครั้งที่ 1). เชียงใหม่: วนิดาการพิมพ์

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2555). **สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ. 2555-2559**. สืบค้นเมื่อ 26 กันยายน 2556, จาก http://www.nesdb.go.th/Portals/0/news/plan/p11/SummaryPlan11_thai.pdf

สำนักงานจังหวัดนครราชสีมา กลุ่มงานยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด. (2555). **แผนพัฒนาจังหวัดนครราชสีมา ระยะ 4 ปี (พ.ศ. 2557-2560)**. นครราชสีมา. (ถ่ายเอกสาร).

สำนักงานจังหวัดนครราชสีมา กลุ่มงานยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด. (2560). **แผนพัฒนาจังหวัดนครราชสีมา ระยะ 4 ปี (พ.ศ. 2561-2564)**. นครราชสีมา. (ถ่ายเอกสาร).

สำนักนายกรัฐมนตรี. (2554). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ. 2555-2559**. กรุงเทพมหานคร:

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.

อโนชา พลทองมาก. (2553). **การวิเคราะห์และการประเมินการเตรียมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.

อิสระพงษ์ พลธานี. (2553). **แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืนแบบบูรณาการของจังหวัดนครราชสีมา**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.

เอกชัย บุญยาพิชฐาน. (2553). **คู่มือวิเคราะห์SWOTอย่างมืออาชีพ**. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: ปัญญาชน

The World Tourism Organization (UNWTO). (2011). **Tourism Towards 2030 Global Overview.**

Spain : The World Tourism Organization Design and Print.